

Управління культури і туризму
Хмельницької міської ради
Хмельницька міська ЦБС
Бібліотека-філія для дітей №14
Бібліотека-філія №13

Хмельницький: мікрорайон Ракове – минуле та сучасне

Інформаційна довідка

Хмельницький
2011

Історія мікрорайону Ракове

В східній частині міста Хмельницького (до 1954 – м. Проскурів) розкинувся мікрорайон Ракове, який має багату і самобутню історію. Коли ми бачимо сучасні будівлі мікрорайону, важко уявити, що більш ніж два століття тому на місці багатопверхових будинків і асфальтних вулиць, будівель не було зовсім.

На рубежі XVIII-XIX століть тут, на березі річки Кудрянки, було мальовниче урочище, яке носило ім'я "Ракове". Тепер фактично неможливо достовірно з'ясувати, коли місцевість отримала цю назву. Можна лише припустити, що поява цього топоніму пов'язана з великою кількістю раків у водах Кудрянки.

Після того як у 1795 році Проскурову був наданий статус повітового міста, урочище Ракове ввійшло до складу міських земель. І хоча до урочища була пристойна на ті часи відстань (4 версти), Проскурівський городовий магістрат вирішив з вигодою використовувати цю землю. Наприкінці XVIII століття тут, на Річці Кудрянці, будується гребля і млин, який отримав відповідну назву – Раковий. Одночасно біля млина виникає невеликий хутір.

Перші документальні згадки про хутір датуються 1812 роком, коли Проскурівський магістрат дав дозвіл поміщику села Книжківці Матвію Журовському на будівництво в своєму маєтку водяного млина на граничній з міською землею річці Кудрянці з умовою, що це не призведе до підтоплення міських луків і Ракового млина. Цікаве в цих документах інше – в той рік в урочищі, на річці Кудрянці, вже був досить великий Раковий ставок та водяний млин, а поруч з ними невеликий хутір. Магістрат періодично здавав Раковий млин в оренду на 6 років, отримуючи з цього прибуток до міської казни. На хуторі жило п'ять сімей – усі вони відносились до стану Проскурівських міщан. Серед них була сім'я "міського рибалки" Лаврентія Сановського – він стежив за станом Ракового ставу і проводив сезонний вилов риби. Згадуються в документах сім'ї Думанського і Ружіви. Їх заняттям

було підтримання в порядку греблі та шлюзу через Кудрянку.

Справа в тому, що греблею йшла особливо важлива для усього Поділля поштова дорога на Летичів (співпадає з напрямком теперішніх вулиць Чорновола – Копистинського шосе). Всі хто у той час їхав з губернського Кам'янець-Подільського будь-то в Київ, Москву або Санкт-Петербург, користувалися цим трактом. Крім того, на Раковому хуторі була невелика корчма і гуральня – їх утримували дві інших родини. У корчмі зупинялися приїжджі, тут же, "чергували" в очікуванні клієнтів книжковецькі візники. Чому книжковецькі? Справа в тому, що в XIX столітті, багато жителів сусіднього села Книжківці заробляли на життя візництвом, перевозячи товари Летичівською поштовою дорогою. Цікаво, що жителі Проскурова намагалися користуватися послугами саме книжковецьких візників, які брали меншу платню, ніж їхні міські колеги. Справа в тому, що тарифи на перевезення у Проскурівському та Летичівському повітах відрізнялися між собою, а Проскурів і Книжківці, які фактично межували один з одним, тим не менше з 1796 до 1920-х років знаходилися в різних

повітах. Кордон між повітами проходив по Кудрянці таким чином, що Книжківці, які розташовувалися на її правому березі, знаходилися в Летичівському повіті. Ось і виходить, що проскурівським купцям, які везли товар в Летичів, Хмільник та Вінницю, залишалося лише перетнути кордон (тобто Кудрянку), і найняти більш дешевих книжковецьких візників.

У 1870 році північною околицею Ракового пролягла залізнична лінія Жмеринка – Проскурів – Волочиськ. Поблизу полотна, на 94 версті (нині 97 км) була побудована казарма для шляхових обхідників. Сам хутір поступово розрісся і десь з 1880-х років став уже іменуватися передмістям Ракове та займав територію вздовж Кудрянки в межах сучасних вулиць Гайдара – Східна.

На початку ХХ століття, коли в Проскуріві з'явилося кілька потужних парових млинів, Раковий водяний млин, не витримавши конкуренції, припинив свою роботу, а в перші роки Радянської влади був розібраний. На початку 1930-х років змінила напрям Летичівська дорога – тепер вона йшла з Проскурова через Лезневе (нині Вінницьке шосе). В результаті, колись жвава дорога через Ракове, стала звичайним шосе суто місцевого значення. Тим не менш, передмістя потроху розросталося, хоча як і раніше, компактно розміщувалося на лівому березі Кудрянки.

Архівні статистичні дані свідчать: в 1926 році в Ракове мешкало 368 людей, у 1938 році – 540.

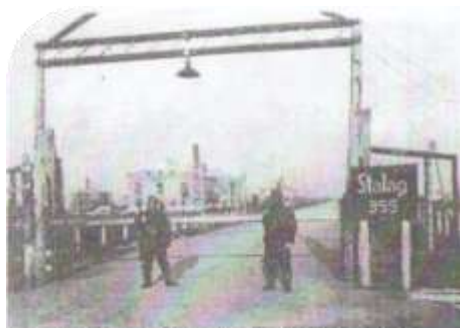
Раківське військове містечко

Нова епоха в історії Ракового почалася в середині 1930 років. У той час Проскурів мав важливо стратегічне значення і досить потужний гарнізон. Виходячи з цього, було вирішено побудувати на східних околицях міста військове містечко для військ табірному збору. У 1936-1938 роках на вільній землі за річкою Кудрянкою було побудовано п'ять чотириповерхових будинків для офіцерів та триповерхові казарми, будівлю штабу і їдальню. Південніше казарм спорудили бокси для техніки і стайні, на схід – організували полігон.

Концтабір "Шталаг-355"

22 червня 1941 року розпочалась Велика Вітчизняна війна, а вже 8 липня Проскурів був окупований німецько-фашистськими військами. 20 серпня на території військового містечка Ракове окупанти організували табір особливого режиму для радянських військовополонених "Шталаг-355", в якому за роки війни фашисти знищили майже 65 тисяч людей.

Військовополонених розмістили в казармах і стайнях, саму територію огородили колючим дротом, встановили вишки з кулеметами. В'язнів майже не годували, тримали в холоді, постійно виводили на важкі роботи, хворим не надавали медичної допомоги. Тих, хто не витримував такого режиму і вмирав (а таких щодня було декілька сотень), закопували тут же, на території табору – на схід від казарм.

Вид з головного входу в табір смерті «Шталаг 355»

«Шталаг 355» - на дальньому плані видно будівлю штабу 19-ї ракетної дивізії

Вже після війни, на території військового містечка Ракове, було виявлено 148 одиночних надмогильних горбів розмірами 2x1 та 5x2 м, 56 великих надмогильних горбів розмірами 4x3 та 5x3 м, 18 горбів таких же розмірів, 2 траншеї розмірами 0,75x2x125 м кожна.

При розкритті одиночних могил, у кожній з них виявлено від 19 до 25 трупів. При розкопках могильних горбів встановлено, що в них знаходилося до 220 трупів у кожному. У всіх могилах до 20 000 трупів, а в траншеях – 45 000 трупів. Крім описаних могил, розташованих на кладовищі військового містечка, на відстані 1 км від них виявлено дві спеціально вириті ями – могили без надмогильних горбів, розміром 3x3 та 5x3,5 м кожна. У цих могилах знайдено 170 трупів чоловіків і жінок, без одягу, навалених хаотично в декілька рядів. Масове знищення військовополонених на території військового містечка Ракове відбувалось наприкінці 1941 та у 1942-1943 роках.

Після війни, на місці братських могил, було облаштовано *Меморіал пам'яті жертв фашистського режиму*.

31-а Червонопрапорна танкова

У повоєнні роки, протягом 1945-1968 років, військово містечко Ракове було рідним домом для легендарної 31-ї танкової Вісленської Червонопрапорної орденів Суворова і Кутузова дивізії. Свою історію дивізія веде з лютого 1942 року, коли наша країна була втягнута у Другу світову війну.

Дивізія приймала участь в боях під Москвою, Курськом, у 1944-1945 роках визволяла Україну та Східну Європу. 30 травня 1945 року 31-а танкова дивізія здійснила марш і прибула до міста Проскурова на місце постійної дислокації.

Командиром дивізії в ті роки був Герой Радянського Союзу генерал-майор В.М.Горбань (1918-1977). Саме при ньому почалося повоєнне відновлення Раківського військового містечка. З п'яти ДОСів, які були побудовані до війни, придатними для житла були тільки два. Інші три будинки, під час окупації, німці та місцеві жителі розібрали і розтягнули на будматеріали, залишивши фактично лише фундаменти. Тому довелося відбудовувати будинки заново. Вище ДОСів, вздовж дороги на Книжківці (нині вул. Довженка), в 1955-1957 роках спорудили котеджі на два входи для сімей офіцерів. Котеджі знесли в 1970-х роках і на їх місці вирости багатопверхові будинки. Наприкінці 1950-х років були посаджені перші дерева парку, в якому і сьогодні відпочивають мешканці мікрорайону та щоденно лунають дитячі голоси на майданчиках.

У серпні 1968 року 31-а танкова дивізія була введена до Чехословаччини і увійшла до складу новосформованого 28-го армійського корпусу Центральної групи військ. З 1968 до 1990-х років дивізія дислокувалася в місті Брунталь Чехословацької

РСР. У лютому 1990 року дивізія була виведена до російських міст Нижній Новгород і Дзержинськ та перетворена в 31-у танкову дивізію скороченого складу.

Що стосується військового містечка Ракове, то на початку 1960-х років воно знайшло нових господарів – сюди стали прибувати перші підрозділи 19-ї Запорізької Червонопрапорної орденів Суворова і Кутузова дивізії Ракетних військ стратегічного призначення.

Ракетна дивізія

Друга половина ХХ століття ознаменувалась появою нового виду озброєння – ракет, які здатні нести ядерний заряд. 17 грудня 1959 року був створений новий вид військ – Ракетні війська стратегічного призначення.

В новостворені війська передали чимало військових частин із артилерії та авіації, на базі яких було організовано 10 ракетних дивізій.

У 1960 році одна з них з'явилась у нас на Поділлі — 7-а артилерійська Запорізька дивізія була переформована у 19-ту ракетну дивізію. Штаб та один полк розмістився у Гайсині, ще три полки – у Хмельницькому (район Ракове), Ярмолинцях та Вінниці.

Дивізія отримала на озброєння 42 ракети середньої дальності Р-12 та Р-14, які були як наземного (30 ракет), так і шахтного (12 ракет) базування, мали дальність польоту від 2 до 4,5 тисячі кілометрів, потужність до 2 мегатонн! Нагадаємо – Хіросіму зруйнувала атомна бомба всього у 20 кілотонн. Цілі для ракетного удару – бойові позиції американських ракет, які США розмістили у Західній Європі.

У 1963 році вирішили перейти до масового будівництва шахтних пускових установок окремого старту. У зв'язку із реалізацією цього плану, від 1964 року розпочався новий етап в історії 19-ї ракетної дивізії. По-перше, її штаб перевели до Хмельницького, а саме – у військово містечко Ракове. По-друге, вже за рік почалося переоснащення та підготовка до прийняття на озброєння нової міжконтинентальної ракети УР-100. Ця модель вже мала дальність польоту понад 10 тис. км і час підготовки до пуску займав менше 3 хвилин. Поява нових ракет викликала потребу сформуванню у дивізії ще два полки, а також супутні технічні підрозділи. На території області розгорнулися масштабні роботи з будівництва шахтних пускових позицій. Саме тоді у центральних районах Хмельниччини фактично біля кожного третього села з'явилися так звані «ракетні точки». Це була огорожена територія з вертикальною шахтою глибиною до 40 м., в якій розміщувався контейнер з ракетою або командний пункт, де офіцери несли постійне бойове чергування.

З 1972 року на Хмельниччині були знову розгорнуті будівельні роботи – почалося формування ще трьох полків. В результаті 19-а ракетна дивізія отримала остаточну структуру – 9 ракетних полків, в полку шахтний командний пункт та 10 шахтних пускових установок. Таким чином, навколо Хмельницького базувалося 90 міжконтинентальних ракет УР-100Н (за міжнародною класифікацією – SS-19 «Стилет»). Одна така ракета мала 6 роздільних боєголовок по 550 кілотонн кожна.

Тобто, бойовий удар нашої дивізії міг би знищити 540 цілей (!) в будь-якій точці планети.

Тепер стає зрозумілим, чому одразу після проголошення на початку 1990-х років декларації про без'ядерний статус України, американці так завзято взялися «допомагати» нам позбутися ракетного озброєння. Навіть виділили 380 млн. доларів для ліквідації шахтних пускових установок, а також на побудову житла для ракетників у Хмельницькому (Ракове-2). Ліквідація ракетного озброєння проходила поетапно – до 1996 року були зняті всі ядерні боєголовки, до 1998 року – знищені шахтні пускові установки, а територія бойових позицій була рекультивована. 30 листопада 1999 року 19-та ракетна дивізія була розформована. На її базі створили 1-у ракетну дивізію Сухопутних військ України. Ця військова частина на порядок менша, має на озброєнні малопотужні мобільні (на автошасі) без'ядерні оперативно-тактичні ракетні комплекси.

Отже, майже 40 років Ракове, а разом з ним Хмельницький, був надважливим військово-стратегічним пунктом завдяки розміщеній тут 19-й ракетній дивізії.

Ракетники 19-ї дивізії залишили помітний слід в історії подільського краю та міста

Хмельницького. У дивізії служило понад 8 тисяч офіцерів, прапорщиків та службовців, переважна більшість яких мешкала у військовому містечку Ракове. Завдяки ракетникам з кінця 60-х років цей мікрорайон постійно розбудовувався – там вирости десятки багатоповерхівок, дві школи, три дитячих садки, будинок побуту, госпіталь, поліклініка, будинок культури тощо. Останній із згаданих закладів заслуговує на окрему розповідь.

У 1968 році в центрі парку був побудований 115-й Будинок культури Радянської Армії для військовослужбовців та їх сімей. У 1994 році Будинок культури Радянської Армії було перейменовано в 72-й Центр культури, просвіти та дозвілля, у 1998 році підпорядковано 1-й Ракетній дивізії, у 1999 році Центр культури перейменували в 15-й гарнізонний Будинок офіцерів Сухопутних військ Збройних Сил України.

У 1993-2000 роках приміщення Будинку офіцерів використовувалось як один із допоміжних пунктів управління проведенням ліквідаційних робіт по знищенню міжконтинентальних ракет за участю іноземних фахівців.

З перших днів існування заклад обслуговує особовий склад військових частин Хмельницького гарнізону, членів їх сімей, мешканців та велику кількість установ й організацій мікрорайону Ракове. У Будинку офіцерів функціонує бібліотека, під керівництвом кваліфікованих працівників культури працюють гуртки: спортивні, художньої самодіяльності, фортепіано, баяну, хореографії, вокалу, з 1975 року діє Рада Ветеранів 19-ї Ракетної Дивізії РВСП та 19-ї Ракетної бригади Сухопутних військ

Збройних Сил України. У 1969 році в Будинку офіцерів була заснована аматорська кіностудія, яка створила велику кількість фільмів із життя, служби та бойового навчання особового складу військових частин. На основі цих документальних фільмів в 2009 році змонтовано фільм про життя 19 РД “Незакінчений політ”.

З жовтня 2010 року Будинок офіцерів підпорядковано Головному управлінню виховної та соціально-психологічної роботи Збройних Сил України.

Життя мікрорайону змінилося на початку 1990-х років, коли згідно з домовленостями України та США ядерні ракети були ліквідовані, а дивізію реорганізовано. Як компенсацію за знищення ракет, американці профінансували будівництво житлового масиву Ракове-2, що був закладений у 1994 році для військовослужбовців реорганізованої дивізії. На території Ракове-2 з'явилися вулиці Народної Волі та Ю.Горбанчука, провулок

Незалежності. Усі будинки багатопверхові, побудовані за сучасною технологією.

На сьогоднішній день в Ракове мешкає близько 17 тисяч жителів.

Вулиці мікрорайону Ракове

Вулиця Гарнізонна

Вулиця виникла в 1970-х роках та пролягла переважно серед військових установ та частин міського гарнізону (звідси назва). На сьогодні більша частина військових установ розформована, а їх приміщення переобладнані під житло.

Вулиця Ю.Горбанчука

Вулиця у масиві багатопверхової забудови Ракове-2. Виникла у 1991 році.

Горбанчук Юхим Онуфрійович (1895-1969) – заслужений лікар України, перший Почесний громадянин Хмельницького (1966). Народився на Вінниччині, учасник першої світової та Великої Вітчизняної воєн. В 1927 році закінчив Київський університет, отримав освіту лікаря, після чого працював хірургом Старосинявської та Проскурівської лікарень, головним лікарем Вовковинецької районної лікарні. Під час Великої Вітчизняної війни – провідний хірург фронткових шпиталів. З 1945 року працював у Проскурові головним лікарем обласної лікарні.

Вулиця О.Довженка

Заснована в 1966 році у колишньому військовому містечку КЕЧ "Ракове".

Довженко Олександр Петрович (1894-1956) – український кінорежисер, письменник, художник, заслужений діяч мистецтв України, народний артист РРФСР, Лауреат двох Державних премій та Ленінської премії. Один з основоположників української та радянської кінематографії, працював на Одеській кінофабриці (1926-1928), Київській кіностудії (1929-1941), на "Мосфільмі" (1946-1949), з 1949 року – викладач інституту кінематографії. Зняв художні фільми "Звенигора" (1928), "Земля" (1930), "Щорс" (1939) та інші, а також багато документально-публіцистичних фільмів. Працюючи над деякими епізодами фільму "Щорс", знімальна група під керівництвом О.Довженка у вересні 1938 року близько двох тижнів перебувала в Проскурові (мешкали у готелі № 1, що на той час був у будинку №15 на теперішній вул. Проскурівській).

Вулиця В.Майборського

Заснована в 1973 році і спочатку отримала ім'я Ворошилова – радянського партійного, державного і військового діяча. В 1991 році перейменована на честь **Майборського Володимира Петровича (1911-1987)** – Героя Радянського Союзу, який у роки Великої Вітчизняної війни під час визволення Західної України був кулеметником 7-го стрілецького полку 24-ої стрілецької дивізії. В бою, виконуючи завдання по знищенню дзоту, був важко поранений, але знайшов у собі сили та мужність і закрив амбразуру дзоту своїм тілом. Дивом залишився живим. Звання Героя Радянського Союзу присвоєно в 1945 році.

На цій вулиці розташована **поліклініка №3**

Вулиця О.Попова

Заснована в 1966 році у колишньому військовому містечку КЕЧ "Ракове".

Попов Олександр Степанович (1859-1906) – російський фізик та електротехнік, винахідник електрозв'язку без проводів (радіозв'язку). 25 квітня 1895 року продемонстрував винайдений ним перший у світі радіоприймач.

На цій вулиці розташована **бібліотека-філія для дітей №14 Хмельницької міської ЦБС**

Вулиця К.Ціолковського

Заснована в 1966 у військовому містечку "Ракове". Названа на честь **Ціолковського Костянтина Едуардовича (1857-1935)** – російського вченого, винахідника у галузі аеро- і ракетодинаміки, основоположник космонавтики, теорії літакобудування.

На цій вулиці знаходиться **будинкоуправління №2 КЕВ**

На цій вулиці також розташовано **готель-гуртожиток** для сімей військовослужбовців.

Вулиця В.Чорновола

Вулиця існує з моменту виникнення поселення Плоскирів, як замиська частина дороги на Летичів, а з початку XIX століття отримала назву "Поштова дорога на Летичів". У перші роки XX століття при виїзді з міста, за хутором Раковий, були засновані літні табори для військ проскурівського гарнізону, від чого вулиця отримала назву Табірна. У 1966 році її перейменували на Індустріальну, а у 2000 році на – вулицю В. Чорновола.

Чорновіл В'ячеслав Максимович (1938-2000) – український політичний діяч, журналіст, учасник дисидентського руху з середини 1960-х років. У 1967 році випустив у самвидаві збірку "Лихо з розуму" про судові процеси над дисидентами.

В 1970-72 роках і 1987-89 роках редактор самвидавного "Українського вісника". Був ув'язнений за політичними мотивами в 1967-69 роках, 1972-79 роках та 1980-87 роках. Співзасновник Української Гельсінської спілки (1988), народний депутат України з 1990 року, в 1990-92 роках – голова Львівської обласної ради, з 1992 року – голова Руху.

Як народний депутат, голова Руху та кандидат у Президенти України неодноразово відвідував Хмельницький, де мав зустрічі з представниками влади та народу.

Вулиця Й.Якіра

Заснована в 1966 році.

Якір Йона Емануїлович (1896-1937) – радянський військовий діяч, командарм 1-го рангу. Учасник громадянської війни. Був командуючим 45-ї стрілецької дивізії, яка в листопаді 1920 року у взаємодії з іншими частинами 14-ї армії вела бойові дії проти військ УНР на Поділлі, після чого тут була остаточно встановлена радянська влада. 18 листопада червоноармійці здобули Проскурів, з 19 листопада штаб 45-ї дивізії Й. Якіра розташувався в будинку на вул.Олександрівській, 46 (нині – Проскурівська). У 1921-1937 роках – командуючий військами Кримського і Київського округів. Репресований.

Міська поліклініка №3

Хмельницька міська поліклініка №3 введена в експлуатацію з 1 серпня 1979 року в мікрорайоні Ракове. Поліклініка проектувалась та будувалась на кошти Міністерства оборони СРСР, але з введенням у дію виконує функції міської територіальної поліклініки.

Це комунальний заклад, що підпорядковується управлінню охорони здоров'я Хмельницької міської ради. Управління закладом здійснює головний лікар – Триняк Василь Іванович. Поліклініка №3 –

лікувально-профілактичний заклад, метою діяльності якого є надання кваліфікованої первинної медичної допомоги, якісного та своєчасного обстеження і лікування населення мікрорайону Ракове за дільнично-територіальним принципом. У структурі має 14 дорослих та 10 дитячих дільниць. Відкрито амбулаторію сімейної медицини у мікрорайоні Книжківці та відділення сімейної медицини по вулиці Червонофлотській, 36 у мікрорайоні Новий план №2. Працює у дві зміни, обслуговує близько 34 тис. жителів.

Поліклініка забезпечує:

- організацію і проведення комплексу профілактичних заходів щодо охорони здоров'я прикріпленого населення;
- раннє виявлення захворювань, кваліфіковане й у повному обсязі обстеження та лікування хворих;
- надання лікарської та долікарської допомоги вдома хворим, що за станом здоров'я і характером захворювання не можуть відвідати поліклініку, організацію стаціонарів вдома;
- своєчасну госпіталізацію хворих, що потребують стаціонарного лікування з попереднім максимальним обстеженням відповідно до профілю захворювання;
- протиепідемічні заходи спільно з спеціалістами санітарно-епідеміологічної служби: профілактику інфекційних захворювань, виявлення інфекційних хворих, динамічне спостереження за особами, що були в контакті із заразним хворим, інформування санітарно-епідеміологічної станції про випадки інфекційних захворювань у встановленому порядку та інше;
- проведення експертизи непрацездатності, видачу і продовження листків непрацездатності, інших документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність, надання трудових рекомендацій при потребі перевodu на інші види робіт.

Поліклініка організовує:

- проведення профілактичних оглядів (попередніх при працевлаштуванні, періодичних, цільових і т.п.) та диспансеризації населення в установленому порядку;
- проведення профілактичних щеплень в установленому порядку;
- проведення просвітницької роботи серед населення, в установах, організаціях та підприємствах, які розташовані на території обслуговування, щодо здорового способу життя, профілактики захворювань, шкідливих звичок та травматизму;
- проведення профілактичних оглядів та медичної реабілітації ветеранів війни;
- проведення попередніх медичних оглядів та оформлення медичної документації для первинної постановки юнаків на військовий облік та медичної підготовки їх до призову на військову службу;
- проведення експертизи непрацездатності, видачу і продовження листків непрацездатності, інших документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність, надання трудових рекомендацій при потребі перевodu на інші види робіт тощо.

Своєчасну реєстрацію хворих на прийом до лікаря та вдома забезпечує реєстратура поліклініки. У складі поліклініки діють кабінети: офтальмологічний, неврологічний, ревматологічний, кардіологічний та багато інших.

Штат поліклініки встановлюється головним лікарем відповідно до нормативів. Медичні працівники постійно удосконалюють свій професійний рівень, а у роботі дотримуються принципів медичної етики та деонтології, а тому користуються повагою

та авторитетом серед населення, зокрема: Шевцова Ж.С. – завідувача денним стаціонаром, Кудла Т.В. – заступник головного лікаря з експертизи тимчасової непрацездатності, Чупріна В.В. – зав. відділенням, Рабинович П.Й. – зав. лабораторією, лікарі – Єгоренкова Т.В., Тарасюк С.О., Кром І.Г., Таран Н.Д., Ішеєва В.О., медичні сестри – Чижовка М.К., Прокопенко О.Б., Кабанова Т.Ф., Кірієнко О.М. та інші.

Бібліотека-філія №14

Бібліотека була відкрита для дітей мікрорайону в 1976 році. За час свого існування вона стала не лише визнаним центром спілкування і духовності, а й унікальним інформаційним, культурно-виховним та культурно-просвітницьким закладом; невпинно утверджувалась як головна скарбниця дитячої книги: її книжковий фонд з часу заснування збільшився в 10 разів і складає близько 22,5 тисяч примірників. Вона обслуговує понад 2,1 тисячі читачів і є єдиною для дітей в

мікрорайоні Ракове.

Найбільше досягнення бібліотеки-філії №14 – широка читацька аудиторія. Її робота тісно переплітається з роботою шкіл та шкільних бібліотек, а також із дошкільними закладами, що функціонують в мікрорайоні, а це: НВО №9, ЗОШ №12, школа-інтернат №2 та три дитячих садочки: №11, №34 та №52.

Головними завданнями бібліотеки є:

- формування в учнів любові до книги як до основного традиційного джерела інформації;
- формування навичок пошуку інформації у мережі Інтернет;
- формування навичок обробки інформації;
- виховання інформаційної культури;
- заохочення дітей до самостійного пошуку інформації;
- надання якісних послуг.

Поєднання традиційних методів роботи із найсучаснішими технологіями сприяє повноті й оперативності пошуку інформації читачами. Так, використання аудіовізуальної техніки, впровадження нових інформаційних технологій та комп'ютеризація бібліотечно-інформаційних процесів дає можливість використовувати інформацію не лише зі своїх фондів, а й з віддалених джерел інформації. Таким чином, розмаїття функцій бібліотеки сприяє оперативному пошуку інформації та донесенню її до користувача.

Приємним фактом у житті бібліотеки є спонсорська допомога депутатів міської ради. Так, у 2008 році депутат міської ради Болотников С.П. – генеральний директор ПАТ «Вторчермет» – встановив нові пластикові вікна та ґрати на вікно у кабінеті, а депутат міської ради Паламарчук В.А. – директор КП «Електротрас» – встановив нові двері на абонементі. Звичайно, що створення комфортних умов, підтримка та турбота

стали стимулом для бібліотекарів підняти якість бібліотечно-інформаційного забезпечення на більш високий рівень. Як результат – бібліотека стала переможцем 2-го раунду конкурсу з організації нових бібліотечних послуг із використанням вільного доступу до Інтернету від програми "Бібліоміст". Приємно і те, що головна урочиста церемонія з цієї нагоди відбулась саме у приміщенні бібліотеки-філії №14. Традиційну червону стрічку під гучні оплески численних поважних гостей: міського голови Сергія Мельника, керівників управління культури і туризму, ЦБС, представників громадських організацій, депутатів міської ради, батьків юних відвідувачів книгозбірні перерізали наймолодші учасники дійства – діти, які є читачами бібліотеки.

Таким чином, постійно змінюючись та розвиваючись, бібліотека створює собі позитивний імідж, що і є запорукою її багатолітнього успіху серед жителів мікрорайону.

Будинкоуправління №2 КЕВ

Будинкоуправління №2 КЕВ м.Хмельницького – самостійний господарчий суб'єкт, який має право юридичної особи та здійснює виробничу діяльність з метою утримання та ремонту житлового фонду і нежитлових приміщень, внутрішніх і зовнішніх мереж теплопостачання та каналізації, елементів благоустрою дворів та внутрішніх квартирних територій у відповідності із нормативними строками і технічним станом, які розташовані в мікрорайоні.

Підприємство має самостійний баланс, розрахунковий рахунок, печатку зі своїм найменуванням, має відповідні штампи. Несе відповідальність за безаварійне проживання мешканців у житловому фонді. В своїй роботі Будинкоуправління №2 опирається на будинкові комітети, допомагаючи їм в питаннях самоврядування.

Хмельницьке державне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство

Наприкінці 1970-х років у мікрорайоні Ракове почалось будівництво, а вже з 1980 року почало працювати виробництво Хмельницької протезно-ортопедичної дільниці, що підпорядковувалась Вінницькому державному протезно-ортопедичному підприємству.

1.04.1998 року на підставі наказу концерну «Укрпротез» №37 від 12.03.1998 року було створено Хмельницьке державне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство (ХДЕПОП), що належить до сфери управління Міністерства праці та соціальної політики України і входить до складу промислового об'єднання "Укрпротез", основним завданням якого стало забезпечення людей з обмеженими функціональними можливостями, пенсіонерів та інших громадян

Хмельницької області протезно-ортопедичними виробами та виробами медичного призначення, а саме: ортопедичним взуттям, протезами верхніх і нижніх кінцівок, ортопедичними апаратами, корсетами, тростинами, милицями тощо.

На обліку підприємства перебуває 30 690 громадян, які потребують протезно-ортопедичної допомоги. Аби надавати якісну та вчасну допомогу, адміністрація підприємства завжди прагне до повного вирішення всіх виробничих проблем, співпрацює з провідними вітчизняними та іноземними партнерами, а у своїй роботі використовує сучасні, прогресивні технології та розробки науково-дослідних інститутів протезування й ортопедії.

З метою вирішення соціальних проблем для осіб, які самостійно не пересуваються і проживають за межами обласного центру, але також потребують протезно-ортопедичної допомоги, створено обслуговування спеціалістами підприємства в складі медико-технічних бригад (згідно затвердженого графіку) в районних та міських управліннях праці та соціального захисту населення, лікувальних закладах, а також за місцем проживання. Крім того, створено дільницю по ремонту інвалідних візків, які знаходяться в користуванні інвалідів нашої області.

На сьогоднішній день на підприємстві працює 104 працівники. Це адміністрація, інженерно-технічні працівники, кваліфіковані робітники, співпрацівники медичного відділу та стаціонару первинного складного протезування і реабілітації.

На території мікрорайону Ракове функціонують навчально-виховні заклади: НВО №9, СЗОШ №12, школа-інтернат №2, у яких навчаються понад 2500 дітей, та діють три дитячих садочки: №№11, 34, 52.

Навчально-виховне об'єднання №9

Історія навчального закладу почалась 1 вересня 1956 року. Тоді школа №9 розташовувалась за адресою – вулиця Індустріальна, 157 (нині тут розміщене ПТУ), в ній навчалось 486 учнів і працювало 27 вчителів. Згодом, 31 жовтня 1966 року, колектив середньої школи №9 перейшов у нове приміщення, в якому працює і сьогодні. У школі навчається 820 учнів і працює 62 педагоги. З початку існування школи її очолювали Хомич В.Й., Сотнік О.П., Татарінцева Н.І., Мягі І.І., Кубай В.М., Сопільник Н.М..

У 2001 році загальноосвітню школу №9 та дошкільний навчальний заклад №11 було реорганізовано у заклад нового типу – навчально-виховне об'єднання №9 на чолі із директором Сопільник Н.М, а з 2002 року директором стала Томич І.В. Нині навчально-виховне об'єднання №9 – член асоціації шкіл нового типу: ліцеїв, гімназій Хмельницької області. У закладі навчається 935 учнів, працює 64 педагога.

Мета школи – створити школу нового типу для розвитку пізнавальних здібностей учнів на засадах превентивного виховання.

НВО № 9 визначає такі напрямки:

1. Розробка та впровадження нових технологій навчання і виховання, пошуку і відбору здібних та обдарованих дітей.
 2. Національне виховання, розвиток учнів, пробудження в них духовності.
 3. Забезпечення гармонійного розвитку учня, його базової загальноосвітньої підготовки на підвищеному рівні, що включає розвиток дитини як особистості, її нахилів, інтересів, здібностей.
 4. Забезпечення умов для ранньої професійної орієнтації та професійного самовизначення учнів.
 5. Ставлення до батьків, як суб'єктів навчально-виховного процесу НВО №9.
- Основне завдання дошкільного закладу – забезпечення цілеспрямованої та інтенсивної пізнавальної діяльності дитини з раннього віку; створення умов для художнього, естетичного, фізичного розвитку дитини, пробудження духовності.

Спеціалізована загальноосвітня школа №12

Розташована по вул. Довженка. Була побудована у 1978 році як середня школа. Згідно рішення сесії Хмельницької міської ради народних депутатів від 12 липня 2001 року школі надано статус "Спеціалізована загальноосвітня школа з поглибленим вивченням окремих предметів та курсів". У школі відкриті класи з поглибленим вивченням предметів: біології, екології, хімії, української мови та літератури, англійської мови, правознавства та математики. Нині у школі навчається понад 900 учнів, працює 66 вчителів, з них: 6 – "Вчителів-методистів", 17 – "Старших вчителів", 10 вчителів вищої кваліфікаційної категорії. В школі є майстерні, спортзал, бібліотека, їдальня, актовий зал.

Хмельницька санаторна школа-інтернат I-III ступенів №2

На початку 60-х років ХХ століття на околиці обласного центру, серед пустиря, розпочалося будівництво школи-інтернату №2. Для цього держава виділила біля 6 мільйонів карбованців. Будівництво велось біля двох років під керівництвом першого директора А.Є.Забеліна. За короткий час була споруджена одна з найкращих на той час освітянських споруд міста. У школі були створені предметні кабінети, затишні спальні, актовий зал. Навколо було розбито розарій, посаджені фруктовий сад і декоративні дерева.

Хмельницька загальноосвітня школа-інтернат №2 почала працювати 30 вересня 1963 року. Саме в цей день вона широко відкрила двері для 300 школярів. Крім

навчального процесу, для дітей була організована художня самодіяльність, почали працювати різні гуртки.

З осені 1969 року школі присвоєно статус санаторної і вона прийняла новий контингент школярів: 188 дітей хворих на ревматизм та з вродженою вадою серця. Учні навчалися за тією ж шкільною програмою що і їх здорові ровесники, але водночас знаходилися під постійним медичним наглядом кваліфікованих спеціалістів та своєчасно отримували необхідне лікування. Почали діяти кабінети старшого лікаря, маніпуляційний, стоматологічний, фізіотерапевтичний та інші, ЛФК, працювала кімната для водних процедур, ізолятор-стаціонар. Всього у санаторній школі-інтернаті працювало близько 100 працівників, а вся робота була спрямована на оздоровлення вихованців, навчання, цікавий відпочинок. Учні побували у багатьох містах України та за її межами, відпочивали на узбережжі Чорного моря та ін.

У 1975 році школа набула статусу середньої.

Нині школа-інтернат – це навчальний заклад, в якому проходять медичну, психологічну, і соціальну реабілітацію понад 200 учнів. Для створення комфортного навчального процесу у школі облаштовано 21 аудиторію. Відпочивають вихованці у 28 затишних спальнях. Також для них обладнано і введено в дію кабінети фізіотерапії, лікувальної фізкультури, масажу, психологічної релаксації, стоматологічний та логопедичний. В затишних кабінетах педагоги створюють атмосферу доброти, спокою і любові, здійснюють медичну, педагогічну, психологічну і соціальну реабілітацію вихованців.

Свої перші професійні навички учні здобувають у двох майстернях. Для занять спортом збудована спортивна зона, у яку входять: спортивний зал, спортивний майданчик, стадіон. Всі урочисті події відбуваються у сучасному актовому залі, також у школі-інтернаті працюють бібліотека та їдальня.

У школі-інтернаті викладають 52 педагоги, серед них: 7 відмінників освіти, 5 вчителів-методистів, 19 спеціалістів вищої категорії та інші. Багато вчителів та вихователів свій трудовий стаж розпочинали з перших років існування закладу. Педагоги дали путівку в життя сотням вихованців. Серед випускників: юристи, журналісти, викладачі вищих та середніх учбових закладів, медичні працівники, військовослужбовці. З теплотою і любов'ю згадують вони свої шкільні роки.

Хмельницька міська державна лікарня ветеринарної медицини.

Ветеринарне обслуговування тваринництва міста та району до середини 40-х років здійснювала Ружичнянська районна ветеринарна лікарня. У 1946 році на продовольчому ринку була організована м'ясоконтрольна лабораторія, у якій працювало 2 чол.

У 1946 році на території міста Проскурова по вулиці Шевченка, 53, в одноповерховому пристосованому приміщенні, була створена міська ветеринарна поліклініка, підпорядкована районній ветеринарній лікарні. Очолив її Цвік Ілля Бенедиктович, а лікування і профілактику інфекційних хвороб тварин здійснювали 3 ветспеціалісти.

В 1964 році міська поліклініка була виведена з підпорядкування районної лікарні і реорганізована в самостійну структуру – міську ветеринарну лікарню,

головним лікарем якої був призначений Горбатюк Петро Григорович. При лікарні були створені 2 відділи:

- відділ по боротьбі зі сказом тварин. Протягом року щепленню проти сказу піддавалося від 2,5 до 3 тисяч собак та котів;
- лікувальний відділ. Основним завданням відділу було надання лікувальної допомоги та здійснення профілактики інфекційних хвороб сільськогосподарських тварин.

При міській лікарні в 1970 році функціонувала лабораторія по дослідженню харчових продуктів тваринного походження. Лабораторія проводила бактеріологічні дослідження вимушено забитих тварин. Проводилася ветсанекспертиза м'ясних консервів, сирів, молока та ін.. У структурі лікарні функціонувала м'ясоконтрольна станція на центральному продовольчому ринку зі штатом 7 чоловік, яка проводила ветеринарно-санітарну експертизу продуктів тваринного та рослинного походження. Завідуючими в різний час працювали Почекаліна, Вишневська Л.В., Хоманець Г.М., Дика О.В.

В зв'язку з будівництвом виробничо-житлового корпусу, яке розпочалось по вул.Шевченка, 53, весь штат міської лікарні було тимчасово переведено в приміщення «Зооветпромпостачу» по вулиці Толбухіна, 1.

Місто постійно розбудовувалося, зростала і кількість тварин, які потребували кваліфікованої ветеринарної допомоги. Виникла необхідність розширення штату міської лікарні, що зумовило зміну структури ветеринарної служби міста. В зв'язку з цим у 1980 році по вулиці Індустріальній, 176/1 (нині Чорновола) було побудовано нове приміщення, в яке і переїхав колектив новоствореної міської станції по боротьбі з хворобами тварин. Головним лікарем призначили Балинця Володимира Григоровича, а в штаті міської ветеринарно-санітарної станції нараховувалось 7 працівників. При міськветстанції була організована станція по боротьбі зі сказом тварин, в якій працювало 4 чол. Також одним із структурних підрозділів була м'ясоконтрольна станція на продовольчому ринку, в якій працювало 7 чол. та харчова лабораторія, в якій працювало 2 чол.

У 1981-1993 роках Хмельницьку міську ветеринарну станцію очолював Гуменюк Іван Савович, який до призначення на посаду працював лікарем обласної ветеринарної станції м.Хмельницького по боротьбі з туберкульозом. У зв'язку з реорганізацією в 1993 році Хмельницьку міську ветеринарно-санітарну станцію перейменували у Хмельницьке міське підприємство (лікарню) державної ветеринарної медицини, а в 2003 році на Хмельницьку міську державну лікарню ветеринарної медицини. У цьому ж році було утворено управління ветеринарної медицини в м.Хмельницькому та Хмельницьку міську державну лабораторію ветеринарної медицини.

У 1994 році начальником міської державної лікарні призначили Айшпуру Миколу Володимировича, а після призначення його начальником управління ветеринарної медицини у Хмельницькій області з 1998 року цю посаду займав Пластун Сергій Дмитрович.

У 2003 році структура ветеринарної служби міста зазнала значних змін: було створено державне управління ветеринарної медицини в м. Хмельницькому, яке і до теперішнього часу очолює головний державний інспектор ветеринарної медицини міста Пластун Сергій Дмитрович. Начальником новоствореної міської державної лікарні ветеринарної медицини призначили Коцмана І.П. У структуру лікарні увійшло 5 лабораторій ветеринарно-санітарної експертизи на ринках ХМСТ «Кооператор»

(завідуюча Бачмага Н.Д.), «Ранковий» (Закирнична О.О., нині Петренко М.В.), «Дубово» (Колісник Л.В.), «Альтона сервіс» (Кравчук Л.С.), «Приватна справа» (Гаркач Н.Б.).

У цьому ж 2003 році в місті була створена, а в 2004 році розпочала роботу, міська державна лабораторія ветеринарної медицини, аналогічних якій є лише 6 на Україні. Очолив її лікар ветмедицини Коломієць Л.О. У структурі лабораторії функціонують 4 відділи – бактеріологічний (завідуючий – Дідик В.П.), хіміко-токсикологічний (завідуючий – Андрощук Д.В.), радіологічний (завідуючий – Березюк О.П.), діагностичний (завідуюча – Коломієць Л.О.)

Керівництво закладом здійснювали:

до 1980 р. – Горбатюк П.Г.,

в 1980 р. – Малинець В.Г.,

з 1981 по 1993 – Гуменюк І.С.

з 1994 по 1998 – Айшпур М.В.

з 1998 по 2002 – Пластун С.Д.

з 2003 р. по теперішній час – Коцман І.П.

На сьогоднішній день функціонує 3 лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи на ринках ХМСТ «Кооператор» (завідуюча Бачмага Н.Д.), «Ранковий» (Петренко М. В.), «Дубово» (Кутовий А. П.)

Лікувальну справу в м. Хмельницькому здійснює приватний підприємець Завроцький К.І, у штаті його підприємства працюють досвідчені лікарі Мацидон Л.М., Вовк В.В., Міляшкевич.О.Д., фельдшери.

За кошти міської лікарні, наряду з іншим лабораторним обладнанням, було придбано сучасний атомно-адсорбційний спектрофотометр. Лабораторно-діагностичне устаткування сьогодні активно допомагає практикуючим лікарям ветмедицини Хмельницького, дає можливість проведення моніторингу епізоотичної ситуації в місті та оперативного отримання результатів досліджень продуктів харчування.

На сьогоднішній день в штаті державних ветеринарних установ міста працює 75 чоловік, 39 з яких – лікарі ветеринарної медицини, 18 – лаборанти і фельдшери, 6 – санітари, силами яких здійснюється державний ветеринарно-санітарний контроль на 35 підконтрольних об'єктах м. Хмельницького.

Багато років у мікрорайоні Ракове працюють пошта та телеграф.

Для віруючих у мікрорайоні завжди відкриті двері храму на честь Святих

Новомучеників Української православної церкви. Настоятель храму – протоієрей Олег Яворський

у мікрорайоні проживає велика кількість населення, для задоволення потреб мешканців працює багато магазинів, ринок, аптеки, будинок побуту.

Справжня зірка

У мікрорайоні проживає талановитий співак – Анранік Алексанян (6.05.1998, м.Хмельницький), учень ЗОШ №12. Багато років поспіль він бере активну участь у концертних програмах, удостоєний подяк за великий внесок у розвиток вірменської та української культури, а також за високий художній рівень виконавської майстерності.

У 2006 році удостоєний першого місця і золотої медалі в міжнародному телеконкурсі «Південний експрес» (м. Ялта, Україна), першого місця на Всеукраїнському конкурсі «Пісня над Бугом» (м. Хмельницький), міжнародному конкурсі-фестивалі «Веспремські ігри» (м. Веспрем, Угорщина).

У 2007 році став першим на фестивалі «Струни серця» (м.Хмельницький), Всеукраїнському дитячому музичному конкурсі майбутніх зірок «Діти Сонця» (м. Київ), Всеукраїнському фестивалі «Моя Вірменія» (м. Київ) та Міжнародному фестивалі-конкурсі «Надія Європи» (м. Сочі, Росія). Виступав на фестивалях «OPEN EUROPE», які проходили в Німеччині та Австрії. У 2008 році став володарем «Гран-Прі» Міжнародного фестивалю естрадної творчості «Зоряний Крим» (м. Лівадія, Україна), переміг на Всеукраїнському дитячому телеконкурсі «Крок до зірок» (м. Київ) і став другим на Українському національному відборі на Дитяче Євробачення. Удостоєний міжнародної премії «Філантроп» (м. Москва), Премії Президента України «Зірка України». Дав два двогодинних благодійних концерти «Дітям вулиці». Зібрані кошти перераховані на будівництво дитячого будинку в Хмельницькому.

Він активно зайнятий в концертних турах, виступаючи на концертах як у своїй області, так й інших районах Києва та зарубіжжя. Щороку Андранік істотно оновлює свій пісенний репертуар, до якого вже входить 45 пісень і який складається із класичних, народних, сучасних і джаз-вокальних композицій, авторства Д. Гершвіна, Д. Каччіні, Т. Петренко, М. Балери, О. Злотника, В. Івасюка та інших, а також пісень іноземних виконавців. Андранік Алексанян співає сімома мовами.

У 2011 році тріумфально для нашого земляка завершився міжнародний конкурс молодих виконавців «Дитяча Нова хвиля» у Криму. Подолянин своїм співом викликав справжню бурю емоцій у глядачів і сльози у суддів Ігоря Крутого, Філіпа Кіркорова, Ані Лорак, Сергія Лазарева та Алсу, котрі аплодували юному співакові стоячи. Він виконував французькі пісні про кохання, чим і підкорив публіку та членів журі. Як прокоментував виступ нашого земляка Філіп Кіркоров, можна сміливо сказати, що на «Новій хвилі» народилася нова українська зірка ім'я якій – Андранік Алексанян.

Рада ветеранів мікрорайону Ракове

Вже багато років у мікрорайоні існує Рада ветеранів, яка виконує важливу роботу по згуртуванню ветеранів війни і праці, військової служби, всіх жителів мікрорайону похилого віку з метою захисту своїх прав, соціальних, економічних і побутових інтересів. У Раді налічується: 2 учасники бойових дій, 2 учасники війни, 4 ветерани праці, 8 ветеранів Збройних Сил, 1 учасник війни в Афганістані.

Радою ветеранів налагоджено тісний контакт з місцевими медичними установами, що розташовані у мікрорайоні, а саме з військовим госпіталем та поліклінікою № 3. Завдяки наполегливій роботі членів Ради створено благодійний фонд за рахунок спонсорської допомоги від підприємств, організацій, приватних магазинів та ін., що дозволило надавати певну матеріальну допомогу і забезпечувати медикаментами ветеранів, які мають у цьому потребу. За останні роки було зібрано понад 37000 грн. Наприклад, при зверненні ветерана за матеріальною допомогою, вивчається його стан здоров'я, умови проживання і на Раді шляхом голосування приймається рішення про надання матеріальної допомоги. Коли Рада не в змозі допомогти самостійно, вона звертається по допомогу у вищий орган міського управління. Серед традиційних напрямків роботи Ради – обов'язкове вшанування ветеранів війни, служби та праці з державними, професійними та сімейними святами.

В організації ветеранів нараховується 127 волонтерів-добровольців, які безкоштовно обслуговують 220 одиноких малозабезпечених ветеранів, прикутих до інвалідного ліжка. Завдяки волонтерам було організовано харчування на півроку 4-х малозабезпечених ветеранів в столовій ПТУ №24. Волонтерські групи існують і працюють у всіх школах. Багато сил та енергії віддають ветеранам активні учасники волонтерського руху під керівництвом Романчук М.С. Незважаючи на труднощі, волонтери суворо дотримуються інструкції у своїй роботі.

Відповідно п.2 Статуту Ради ветеранів, розділу «Первинні організації», одним з найважливіших завдань по вихованню сучасної молоді є патріотичне виховання. Тому первинна організація ветеранів мікрорайону Ракове проводить велику роботу в цьому напрямку, багато заходів проводить спільно з первинною ветеранською організацією 19-ї Ракетної бригади. Члени Ради регулярно організовують зустрічі ветеранів з учнями шкіл – ЗОШ №12,

НВО №9, ПТУ №24, школи інтернату №2 та школи №23 мікрорайону Книжківці. Чимало заходів (екскурсії, різноманітні заходи, уроки пам'яті про події Великої Вітчизняної Війни) для учнів шкіл мікрорайону організовуються у музеї історії дивізії, який розташовується на території 19-ї Ракетної бригади у солдатському клубі (філіал Будинку офіцерів).

Депутати міської ради мікрорайону Ракове

Депутати Паламарчук В.А., Болотников С.П., Мельник С.В., Тюлькін Ю.Г. своєчасно проводять прийом мешканців мікрорайону, разом з ними вирішують їх проблеми, матеріально допомагають мало імушим сім'ям.

Особливо багато часу приділяють мікрорайону Ракове директор КП «Електротрас» Паламарчук В.А. та генеральний директор ПАТ «Вторчермет» Болотников С.П. За їх допомогою побудовані дитячі майданчики та пісочниці. Стараннями Паламарчука В.А. відроджується старий парк, який був очищений від старих дерев, натомість насаджені нові. Болотников С.П. багато зробив для того, щоб книжковецькі діти навчались у новій школі, в будівництві якої депутат приймав активну участь.

Використані джерела:

1. 15 гарнізонний будинок офіцерів : історія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ofhouse.org.ua/index.php?page=history&bdn=15>. – Назва з екрану.
2. 19-а ракетна, стратегічна : історико-бібліографічний нарис. – Хмельницький, 2009. – 480 с.
3. Єсюнін С. М. Вулиці Хмельницького : історико-довідкове видання / Сергій Єсюнін. – Тернопіль, 2005. – 154 с.
4. Єсюнін С. Місто Хмельницький: історія, події, факти / С. Єсюнін. – 2-ге вид., доповн. – Хмельницький, 2008. – 126 с.
5. Єсюнін С. Ракетний щит на Хмельниччині / Сергій Єсюнін // Є-Поділля. – 2009. – 24 грудня.
6. Інформація про другу світову війну [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pages.marsu.ru/bigwar/vov.htm>. – Назва з екрану.
7. Слободянюк П. Медицина Поділля / П. Слободянюк, А. Флаксемберг, П.Івахов. – Кам'янець-Подільський, 2007. – С.32.
8. Хмельницьке державне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство. – УкрПротез.
9. Хмельницьке ДЕПОП. Про підприємство [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrprotez.com.ua/ua/enterprise/all/84/about.html. – Назва з екрану.

Підготували:

Васильєва Надія Ваганівна – зав. бібліотекою-філією для дітей №14 (вулиця Попова, 7, тел. 64-77-89, kmcsb.f14@gmail.com)

Недвецька Ганна Станіславівна – зав. бібліотекою-філією №13 (вулиця Бажана, 16, тел. 65-96-95, kmcsb.f13@gmail.com).